

Υιοθέτηση του θεσμού του κατώτατου μισθού στην Κύπρο – επιπτώσεις – κριτήρια για επιτυχή εφαρμογή

Description

Ανδρέας Χαραλάμπους

Η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, μετά από παρατεταμένο διάλογο με τις εργοδοτικές και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, ανακοίνωσε την υιοθέτηση του θεσμού του κατώτατου μισθού. Η συζήτηση στην Κύπρο επικεντρώθηκε στην μεθοδολογία υπολογισμού του κατώτατου μισθού καθώς και την έκταση των εξαιρέσεων από το πεδίο εφαρμογής. Πρόσφατα έχει τεθεί ως θέμα μείζονος σημασίας και η παράμετρος του ωραρίου εργασίας.

Η προώθηση του θεσμού είχε ως βάση μελέτη από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, η οποία θα ήταν ιδιαίτερα βοηθητικό να δημοσιοποιηθεί, για σκοπούς διαφάνειας και ορθολογικής ενημέρωσης των μελετητών και των πολιτών.

Με βάση το διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου, ο μηνιαίος κατώτατος μισθός καθορίζεται στα €885 και θα ανέλθει σε €940, έξι μήνες μετά την ημερομηνία εφαρμογής του, που έχει καθοριστεί για την 1 Ιανουαρίου 2023.

Από το πεδίο εφαρμογής θα εξαιρεθούν, μεταξύ άλλων, οι τομείς της γεωργό-κτηνοτροφίας και της ναυτιλίας καθώς και οι οικιακοί βοηθοί, άτομα που λαμβάνουν κατάρτιση ή εκπαίδευση για απόκτηση πτυχίου ή ακαδημαϊκού προσόντος, και οι εποχιακοί εργάτες κάτω των 18 ετών.

Η επίτευξη συμφωνίας, μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, για την υιοθέτηση του θεσμού, παρόλο που θα ήταν επιθυμητή, δεν κατέστη δυνατή.

Το θέμα του κατώτατου μισθού συζητείται στα πλαίσια της ΕΕ. Η υπό διαμόρφωση Ευρωπαϊκή Οδηγία συστήνει ως ενδεικτικό στόχο το 60% του εθνικού διάμεσου μισθού και αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού σε τακτικά χρονικά διαστήματα, με βάση θεσμοθετημένο μηχανισμό.

Η μεθοδολογία υπολογισμού του κατώτατου μισθού στηρίζεται, κατά κανόνα, σε σχετικές έρευνες της Στατιστικής Υπηρεσίας. Επίσης ενδείκνυται να λαμβάνονται υπόψη μελέτες για το υπολογισμό των βασικών αναγκών ενός νοικοκυριού.

Βασικά στοιχεία είναι η διοικητική απλότητα, μ' έναν ελάχιστο καθολικό κατώτατο μισθό για όλους τους κλάδους και εργαζόμενους. Τομεακά διαφορετικοί και πολλαπλοί ελάχιστοι μισθοί δημιουργούν στρεβλώσεις και δυσκαμψίες στη λειτουργία της αγοράς εργασίας.

Σημειώνεται ότι πολλές χώρες της ΕΕ έχουν ήδη υιοθετήσει κάποιας μορφής κατώτατο μισθό, λαμβάνοντας υπόψη την υπό συζήτηση Ευρωπαϊκή Οδηγία. Το ύψος του κατώτατου μισθού ποικίλει ανάλογα με τις επικρατούσες σε κάθε χώρα συνθήκες.

Αν και ορισμένοι αναλυτές υποδεικνύουν την πιθανότητα μείωσης της απασχόλησης χαμηλόμισθων, πρόσφατες επιστημονικές μελέτες τεκμηριώνουν, ότι η εισαγωγή κατώτατου μισθού δεν οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας ενώ έχει ουσιαστικά οφέλη, κυρίως σε ότι αφορά την προσέλκυση νέων στην αγορά εργασίας και μείωση της ανεργίας για αυτή την ευαίσθητη κατηγορία, και καταπολέμηση της οικονομικής ανισότητας και φτώχειας, που τα τελευταία χρόνια έχουν αναδειχθεί σε θέματα μείζονος σημασίας για τις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες.

Προϋπόθεση για επιτυχή εφαρμογή του θεσμού είναι το μισθολόγιο μιας οικονομίας να αντανακλά το επίπεδο ανταγωνιστικότητας της, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τους εξαγωγικούς τομείς. Σε διαφορετική περίπτωση, τα οφέλη από την υιοθέτηση του κατώτατου μισθού θα αντισταθμιστούν από παρενέργειες στην αγορά εργασίας π.χ. μείωση προσλήψεων, ένταση του φαινομένου αδήλωτης εργασίας κλπ.

Η παρούσα συγκυρία στην ΕΕ, και στην Κύπρο, που χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλή ανεργία, υψηλό ποσοστό απασχόλησης και μακρά περίοδο συγκρατημένων μισθολογικών αυξήσεων, θεωρείται ευνοϊκή για την εισαγωγή του θεσμού. Η πιθανή συγκράτηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης το 2023 μάλλον ενισχύει το επιχείρημα για εισαγωγή του θεσμού, για σκοπούς αποτελεσματικής προστασίας των ευάλωτων ομάδων.

Η προτεινόμενη ρύθμιση του κατώτατου μισθού στην Κύπρο συνάδει σε γενικές γραμμές, με τις κατευθυντήριες γραμμές της υπό διαμόρφωση Ευρωπαϊκής Οδηγίας. Το ύψος του κατώτατου μισθού συνάδει με τη συμφωνία για κατώτατο μισθό που συνομολογήθηκε στα πλαίσια των συλλογικών διαπραγματεύσεων και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα τομέων.

Ένα ιδιαίτερα επίμαχο θέμα αφορά το θέμα των εξαιρέσεων από πεδίο εφαρμογής του θεσμού. Θα ήταν προτιμότερο οποιασδήποτε εξαιρέσεις η μεταβατικές ρυθμίσεις να στηρίζονταν σε δημοσιευμένες επιστημονικές μελέτες εμπειρογνομώνων αντί σε πολιτικές αποφάσεις.

Ένα άλλο επίμαχο θέμα στα πλαίσια του διαλόγου ήταν το ωράριο εργασίας. Σε πρακτικό επίπεδο θα ήταν προτιμότερο να είχε καθοριστεί ο ελάχιστος κατώτατος μισθός σε ωριαία αντί σε μηνιαία βάση, όπως είναι η πρακτική σε αρκετές χώρες της ΕΕ. Τα επίμαχα θέματα των εξαιρέσεων από το πεδίο εφαρμογής καθώς και της υιοθέτησης κατώτατου μισθού σε ωριαία βάση ενδείκνυται να επανεξεταστούν μελλοντικά.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία ενός ισοζυγισμένου μισθολογίου που να συμβαδίζει με την ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας γίνεται εισήγηση, παράλληλα με την υιοθέτηση του θεσμού, να προωθηθεί η διενέργεια, σε τακτική βάση, στοχευμένης μελέτης ανταγωνιστικότητας σε τομεακή βάση, η οποία να επικεντρώνεται στο μισθολόγιο (υπολογισμό του μοναδιαίου εργατικού κόστους και σύγκριση με χώρες με παρόμοια οικονομικά χαρακτηριστικά). Μια τέτοια μελέτη ενδείκνυται να λαμβάνεται υπόψη στη διαμόρφωση του μισθολογίου στα πλαίσια των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, ως αρμόδιο θεσμικό όργανο σε συνεργασία με ερευνητικό οργανισμό, που να διαθέτει την απαραίτητη τεχνογνωσία, δύναται να αναλάβει την υλοποίηση της εισήγησης.

Πολλοί αναλυτές υποδεικνύουν ότι η υιοθέτηση του θεσμού είναι λιγότερο αποδοτική σε οικονομίες με εκτεταμένο μέγεθος «αδήλωτης» οικονομίας. Γι' αυτό είναι σημαντικό να συνοδευτεί με μέτρα καταπολέμησης της «αδήλωτης» εργασίας.

Περαιτέρω, ο κατώτατος μισθός θα είναι αποδοτικός εάν ενταχθεί στα πλαίσια μιας πολιτικής βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και ευρύτερης αναβάθμισης της κοινωνικής πολιτικής, που να καλύπτει ευρύτερα θέματα, όπως είναι η συνεχής δια βίου εκπαίδευση, η ρύθμιση νέων μορφών απασχόλησης κλπ.

Είναι επίσης σημαντικό η παρακολούθηση της εφαρμογής του κατώτατου μισθού σε τακτικά χρονικά διαστήματα, η οποία, ορθά, έχει θεσμοθετηθεί με βάση του διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου. Η ευρύτερη υιοθέτηση του θεσμού ανεξάρτητων αξιολογήσεων των υπό προώθηση μεταρρυθμίσεων αποτελεί άριστη πρακτική που θα βοηθούσε στη συνεχή αναβάθμιση της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής στην Κύπρο, αλλά και στην επιθυμητή αποδοχή τους από την κοινωνία. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην αξιολόγηση του θεσμού να εμπλακεί ενεργά τόσο η Στατιστική Υπηρεσία με εξειδικευμένες έρευνες όσο και ανεξάρτητη διεπιστημονική ομάδα υψηλού κύρους, η οποία να τροφοδοτεί τον κοινωνικό διάλογο.

**Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.*

Το παρόν αποτελεί επέκταση και επικαιροποίηση προηγούμενου άρθρου που δημοσιοποιήθηκε στην Καθημερινή στις 28 Δεκεμβρίου του 2021 και στην Cyprus Mail στις 5 Ιανουαρίου του 2022.